

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

18. prosinca 2014.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Potrošačko kreditiranje – Direktiva 2008/48/EZ – Obveza pružanja informacija prije sklapanja ugovora – Obveza procjene kreditne sposobnosti korisnika kredita – Teret dokazivanja – Dokazna sredstva“

U predmetu C-449/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio tribunal d'instance d'Orléans (Francuska), odlukom od 5. kolovoza 2013., koju je Sud zaprimio 12. kolovoza 2013., u postupku

CA Consumer Finance SA

protiv

Ingrid Bakkaus,

Charline Bonato, rođene Savary,

Floriana Bonata,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal (izvjestiteljica) i K. Jürimäe, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Wahl,

tajnik: V. Tourrès, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 10. srpnja 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za CA Consumer Finance SA, B. Soltner, odvjetnik,
- za francusku vladu, D. Colas i S. Menez, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, T. Henze i J. Kemper, u svojstvu agenata,
- za španjolsku vladu, A. Rubio González, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: francuski

— za Europsku komisiju, M. Owsiany-Hornung i M. Van Hoof, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 11. rujna 2014.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. i 8. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL L 133, str. 66., ispravci u SL 2009., L 207, str. 14.; SL 2010., L 199, str. 40.; i SL 2011., L 234, str. 46.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između CA Consumer Finance SA (u daljnjem tekstu: CA CF) s jedne strane i I. Bakkaus, C. Bonato, rođene Savary, i F. Bonata s druge strane (u daljnjem tekstu zajedno nazvani: korisnici kredita) vezano uz zahtjeve za plaćanje preostalih nepodmirenih iznosa koji proizlaze iz osobnog zajma koji je to društvo odobrilo korisnicima kredita i u odnosu na koji isti nisu ispunili svoju obvezu plaćanja.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Tekst uvodnih izjava 7., 9., 19., 24. i 26. do 28. Direktive 2008/48 glasi:
„(7) Kako bi se što lakše došlo do unutarnjeg tržišta potrošačkih kredita koje dobro funkcionira, usklađeni okvir Zajednice potrebno je predvidjeti u čitavom nizu osnovnih područja. [...]
[...]
(9) Potpuno usklađivanje potrebno je kako bi se osiguralo da svi potrošači u Zajednici uživaju visoku i ekvivalentnu razinu zaštite svojih interesa i stvaranja istinskog unutarnjeg tržišta. Stoga državama članicama ne bi trebalo dozvoliti zadržavanje ni uvođenje nacionalnih odredaba drugačijih od onih utvrđenih u ovoj Direktivi. [...] Kada ne postoje tako usklađene odredbe, države članice trebale bi slobodno odlučiti hoće li zadržati ili uvesti nacionalno zakonodavstvo [...]
[...]
(19) Kako bi se potrošačima omogućilo da odluke donose potpuno upoznati s činjenicama, treba im odgovarajuće informacije o uvjetima i troškovima kredita te o njihovim obvezama, a koje potrošači mogu ponijeti sa sobom i razmotriti, pružiti prije donošenja odluke o ugovoru o kreditu. Kako bi se osigurala najveća moguća transparentnost i mogućnost usporedbe ponuda, takve informacije trebaju obuhvaćati posebno efektivnu kamatnu stopu koja se primjenjuje na taj kredit, određenu na isti način diljem Zajednice [...].
[...]
(24) Potrošačima je potrebno dati sveobuhvatne informacije prije nego što sklope ugovore o kreditu, bez obzira na to je li ili nije u prodaju kredita uključen kreditni posrednik. Stoga bi se, općenito, zahtjevi za pružanjem informacija prije sklapanja ugovora trebali primjenjivati i na kreditne posrednike. [...]

[...]

(26) [...] Na rastućem kreditnom tržištu posebno je važno da se vjerovnici ne upuštaju u neodgovorno posuđivanje i da ne odobravaju kredite bez prethodne procjene kreditne sposobnosti, a države članice trebale bi provoditi potreban nadzor kako bi se izbjeglo takvo ponašanje i trebale bi odrediti potrebna sredstva za sankcioniranje vjerovnika u takvim slučajevima. [...] [V]jerovnici bi trebali snositi odgovornost za provjeravanje kreditne sposobnosti potrošača u svakom pojedinom slučaju. U tom cilju, njima bi trebalo dozvoliti da se koriste informacijama koje im pružaju potrošači ne samo tijekom sastavljanja predmetnog ugovora o kreditu, nego i tijekom dugotrajnog komercijalnog odnosa. Tijela država članica trebala bi također davati i odgovarajuće upute i smjernice vjerovnicima. Potrošači bi također trebali djelovati razborito i poštovati svoje ugovorne odnose.

(27) Unatoč informacijama koje treba pružiti prije sklapanja ugovora, potrošaču će možda i dalje biti potrebna dodatna pomoć kako bi donio odluku o tome koji je ugovor o kreditu, u rasponu predloženih proizvoda, najprimjereniji za njegove potrebe i financijsku situaciju. Stoga bi države članice trebale osigurati da vjerovnici pružaju takvu pomoć u pogledu kreditnih proizvoda koje nude potrošačima. Kada je to primjereno, relevantne informacije prije sklapanja ugovora, kao i bitne karakteristike predloženih proizvoda, potrošaču bi trebalo objasniti osobno tako da potrošač može razumjeti učinke koje oni mogu imati na njegovu ekonomsku situaciju. Prema potrebi, ta dužnost pružanja pomoći potrošačima trebala bi se primjenjivati i na kreditne posrednike. Države članice mogle bi odlučiti kada i u kojoj mjeri treba dati takva objašnjenja potrošačima uzimajući u obzir posebne okolnosti u kojima se kredit nudi, potrebu potrošača za pomoći i narav svakog pojedinoga kreditnog proizvoda.

(28) S ciljem procjene kreditnog statusa potrošača vjerovnik bi također trebao izvršiti uvid u relevantne baze podataka; pravne i stvarne okolnosti možda će zahtijevati variranje opsega takvih uvida [...].“

4 Članak 5. Direktive 2008/48 pod nazivom „Informacije prije sklapanja ugovora“, u stavku 1. prvom podstavku i stavku 6. određuje sljedeće:

„1. Pravodobno, prije nego što se potrošač obveže ugovorom o kreditu ili ponudom, vjerovnik i, kada je to primjereno, kreditni posrednik, na temelju kreditnih uvjeta i odredaba koje nudi vjerovnik i, prema potrebi, želja i informacija koje je izrazio odnosno dostavio potrošač, potrošaču pružaju sve informacije koje su mu potrebne za uspoređivanje različitih ponuda s ciljem donošenja informirane odluke o tome hoće li sklopiti ugovor o kreditu. Takve informacije, na papiru ili nekom trajnom mediju, daju se putem obrasca Standardnih informacija o kreditu za potrošače u Europskoj uniji [Standardne europske informacije o potrošačkim kreditima] navedenog u Prilogu II. Smatra se da je vjerovnik ispunio sve zahtjeve za informiranjem u ovom stavku i u članku 3. stavcima 1. i 2. Direktive 2002/65/EZ ako je dao Standardne informacije o kreditu za potrošače u Europskoj unij [Standardne europske informacije o potrošačkim kreditima].

[...]

6. Države članice osiguravaju da vjerovnici i, prema potrebi, kreditni posrednici potrošaču pruže odgovarajuća objašnjenja s ciljem dovođenja potrošača u položaj koji mu omogućuje da procijeni je li predloženi ugovor o kreditu prilagođen njegovim potrebama i njegovoj financijskoj situaciji, kada je to primjereno i tako da se objašnjavaju informacije prije sklapanja ugovora koje treba pružiti u skladu sa stavkom 1., bitne karakteristike predloženih proizvoda i posebne učinke koje bi oni mogli imati na potrošača, uključujući i posljedice neispunjavanja obveze plaćanja od strane potrošača. Način i stupanj u kojem se pruža takva pomoć, kao i subjekt pružanja takve pomoći, države članice mogu prilagoditi posebnim okolnostima situacije u kojoj se nudi ugovor o kreditu, osobi kojoj se on nudi i vrsti ponuđenog kredita.“

- 5 Članak 8. stavak 1. te Direktive pod nazivom „Obveza procjene kreditne sposobnosti potrošača“ određuje:

„Države članice osiguravaju da, prije sklapanja ugovora o kreditu, vjerovnik procijeni kreditnu sposobnost potrošača na temelju dostatnih informacija koje se, kada je to primjereno, dobivaju od potrošača i, kada je to potrebno, na temelju uvida u relevantnu bazu podataka. Države članice čije zakonodavstvo zahtijeva da vjerovnici procijene kreditnu sposobnost potrošača na temelju uvida u relevantnu bazu podataka mogu zadržati taj zahtjev.“

- 6 Članak 22. stavci 2. i 3. navedene Direktive, pod nazivom „Usklađivanje i imperativna narav ove direktive“ određuju sljedeće:

„2. Države članice osiguravaju da se potrošači ne smiju odreći prava koja su im prenijeta odredbama nacionalnog prava o provedbi ove Direktive ili su u skladu s ovom Direktivom.

3. Nadalje, države članice osiguravaju da se odredbe koje one donesu u provedbi ove Direktive ne mogu zaobići kao rezultat načina formuliranja ugovora, posebno integriranjem povlačenja tranše ili ugovora o kreditu koji potpadaju pod područje primjene ove Direktive u ugovore o kreditu čija bi narav ili svrha omogućili izbjegavanje njegove primjene.“

Francusko pravo

- 7 Zakon br. 2010-737 od 1. srpnja 2010. o reformi potrošačkog kreditiranja (JOFR od 2. srpnja 2010., str. 12001.), čiji je cilj prijenos Direktive 2008/48 u francusko nacionalno unutarnje pravo, ugrađen je u članak L. 311-1 i prateće članke Zakonika o zaštiti potrošača.

- 8 Članak L. 311-6. Zakonika propisuje:

„I. Prije sklapanja ugovora o kreditu vjerovnik ili kreditni posrednik potrošaču pruža, pisanim putem ili putem kojeg drugog trajnog medija, informacije potrebne za uspoređivanje različitih ponuda koje korisniku kredita omogućavaju, vodeći računa o njegovim preferencijama, razumijevanje opsega njegovih obveza.

[...]

II. Kad potrošač želi sklopiti ugovor o kreditu u mjestu prodaje, vjerovnik vodi računa o tome da mu obrazac naveden u [stavku] I. bude uručen u mjestu prodaje.“

- 9 Članak L. 311-8 navedenog zakonika određuje:

„Vjerovnik ili kreditni posrednik potrošaču pruža objašnjenja na temelju kojih potonji može utvrditi je li predloženi ugovor o kreditu prilagođen njegovim potrebama i financijskoj situaciji, osobito na temelju informacija sadržanih u obrascu iz članka L. 311-6. On će korisniku kredita ukazati na bitna obilježja ponuđenog ili ponuđenih kredita te na eventualne posljedice koje kredit može imati za njegovu financijsku situaciju, uključujući posljedice neispunjenja obveze plaćanja. Te će informacije biti pružene na temelju preferencija koje eventualno izrazi korisnik kredita.

[...]“

10 Tekst članka L. 311-9 istog zakonika glasi:

„Prije sklapanja ugovora o kreditu vjerovnik mora provjeriti kreditnu sposobnost korisnika kredita na osnovi dovoljnog broja informacija, uključujući informacije koje dobije od potonjeg na svoj zahtjev. Vjerovnik mora izvršiti uvid u registar predviđen u članku L. 333-4 pod uvjetima koji su predviđeni u odluci navedenoj u članku L.333-5.“

11 Članak L. 311-48 u stavcima 2. i 3. Zakonika o zaštiti potrošača predviđa:

„Ako vjerovnik ne ispuní obvezu propisanu u člancima L. 311-8 i L. 311-9, gubi pravo na kamatu, u cijelosti ili u dijelu koji odredi sudac. [...]“

Korisnik kredita dužan je vratiti samo glavnícu prema predviđenim obrocima kao i, kad je to slučaj, platiti kamatu na koju vjerovnik nije izgubio pravo. Iznose koji su naplaćeni s osnove kamata po stopi u visini zakonske kamate, počevši od dana njihovog plaćanja, vjerovnik mora vratiti ili uračunati u otplatu preostalog nepodmirenog iznosa glavnice.“

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 12 Supružnici Bonato sklopili su 5. svibnja 2011. s CA CF, uz posredovanje trgovca, ugovor o osobnom zajmu vezano uz kupnju automobila na iznos od 20.900 eura, koji je predviđao fiksnu godišnju kamatu po stopi od 6,40% i efektivnu kamatnu stopu (EKS) od 7,685%.
- 13 Ingrid Bakkaus sklopila je 15. srpnja 2011. s CA CF ugovor o osobnom zajmu na iznos od 20.000 eura, uz fiksnu godišnju kamatu po stopi od 7,674% i efektivnu godišnju kamatnu stopu (EKS) od 7,950%.
- 14 Kad su uplate za te zajmove prestale, CA CF tužio je korisnike kredita tribunalu d’instance d’Orléans sa zahtjevom da im se naloži plaćanje iznosa koji proizlaze iz navedenih zajmova uvećanih za kamate.
- 15 Sud koji je uputio zahtjev po službenoj je dužnosti istaknuo prigovor mogućeg gubitka prava na kamatu predviđenu u članku L. 311-48 stavku 2. Zakonika o zaštiti potrošača, s obzirom na to da CA CF na raspravi nije podnio ni obrazac o predugovornim informacijama koji je trebao biti uručen korisnicima kredita ni neki drugi dokument na temelju kojeg bi se utvrdilo da je u odnosu na potonje ispunio svoju obvezu pružanja informacija i provjere njihove kreditne sposobnosti.
- 16 Sud koji je uputio zahtjev ističe da sukladno Direktivi 2008/48 i Zakonu br. 2010-737, cilj kojega je prijenos te direktive u francusko pravo, vjerovnici snose odgovornost pružanja informacija i objašnjenja kojima se korisnicima kredita omogućuje informirana odluka u odnosu na preuzimanje kreditne obveze. Međutim, nijedna odredba navedene direktive ili tog zakona ne utvrđuje pravila o teretu i načinima dokazivanja ispunjenja obveza vjerovnika.
- 17 U odnosu na obvezu vjerovnika da potrošačima dostavi obrazac sa „standardnim europskim informacijama o potrošačkim kreditima“, sud koji je uputio zahtjev navodi da u predmetnom slučaju CA CF nije podnio takav obrazac. Štoviše, to društvo nije podnijelo nikakav dokument u vezi sa svojom obvezom pružanja objašnjenja i nije se izjasnilo o ovom nedostatku dokumentacije. Ovaj sud, međutim, ističe da ugovor koji je potpisala I. Bakkaus sadrži standardnu klauzulu koja glasi: „Ja, niže potpisana Bakkaus Ingrid, potvrđujem da sam primila obrazac sa „standardnim europskim informacijama o potrošačkim kreditima“. Navedeni sud smatra da bi takva klauzula mogla prouzrokovati poteškoće kad bi rezultirala inverzijom tereta dokazivanja na štetu potrošača. Isti sud stoga smatra da bi takva vrsta klauzule potrošaču mogla otežati, čak i onemogućiti, ostvarivanje prava na osporavanje toga da je vjerovnik u cijelosti ispunio svoje obveze.“

- 18 U vezi s provjerom kreditne sposobnosti korisnika kredita, sud koji je uputio zahtjev navodi da, iako je u postupku protiv I. Bakkaus CA CF podnio obrazac prihoda i rashoda koji je ona potpisala, kao i potvrde o prihodima koje je poslala CA CF-u, to nije slučaj u postupku protiv supružnika Bonato.
- 19 U tim je okolnostima tribunal d'instance d'Orléans odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li Direktivu [2008/48] tumačiti tako da je vjerovnik dužan podnijeti dokaz da je pravilno i u cijelosti ispunio svoje obveze prilikom sklapanja i izvršavanja ugovora o kreditu, a koje su nastale na temelju nacionalnog prava kojim je prenesena navedena Direktiva?
 2. Je li protivno Direktivi [2008/48] da se pravilno i potpuno ispunjenje obveza vjerovnika može dokazati isključivo pomoću standardne klauzule sadržane u ugovoru o kreditu kojom potrošač potvrđuje da su ispunjene obveze vjerovnika, a koja nije potkrijepljena dokumentima koje je izdao vjerovnik i podnio korisniku kredita?
 3. Treba li članak 8. Direktive [2008/48] tumačiti na način da mu je u suprotnosti to da se provjera kreditne sposobnosti potrošača izvršava isključivo na osnovi informacija koje je dostavio potrošač, bez stvarne provjere takvih informacija u odnosu na druge dokaze?
 4. Treba li članak 5. stavak 6. Direktive [2008/48] tumačiti na način da vjerovnik potrošaču ne može pružiti odgovarajuća objašnjenja ako nije prethodno provjerio njegovu financijsku situaciju i njegove potrebe?

Treba li članak 5. stavak 6. Direktive [2008/48] tumačiti na način da mu je u suprotnosti to da odgovarajuća objašnjenja pružena potrošaču proizlaze samo iz informacija sadržanih u ugovoru o kreditu a da nije sastavljen poseban dokument?“

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

- 20 U svojem prvom i drugom pitanju, koje je potrebno razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti, kao prvo, želi znati treba li Direktivu 2008/48 tumačiti na način da je vjerovnik dužan dokazati pravilno i potpuno izvršenje predugovornih obveza iz članka 5. i 8. te direktive, a koje proizlaze iz nacionalnog prava kojim je prenesena navedena Direktiva te, kao drugo, može li unošenje standardne klauzule u ugovor o kreditu kojom potrošač potvrđuje da je vjerovnik ispunio svoje obveze, a koja nije potkrijepljena dokumentima koje vjerovnik podnosi korisniku kredita, biti dostatan dokaz da je vjerovnik ispunio svoju obvezu pružanja informacija prije sklapanja ugovora.
- 21 Najprije je potrebno naglasiti da predugovorne obveze navedene u ovim pitanjima pridonose postizanju cilja Direktive 2008/48 koji se sastoji, kako to proizlazi iz uvodnih izjava 7. i 9. iste, u tome da se predvidi, u području potrošačkog kreditiranja, potpuno i obvezatno usklađivanje u čitavom nizu ključnih područja koje se smatra nužnim kako bi se osiguralo da svi potrošači Unije uživaju visoku i jednaku razinu zaštite svojih interesa te kako bi se olakšalo stvaranje učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja (vidjeti presudu LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, točku 42.).
- 22 Međutim, u odnosu na, kao prvo, teret dokazivanja da je vjerovnik poštovao svoje obveze pružanja odgovarajućih informacija potrošaču i provjere kreditne sposobnosti istog, predviđene u člancima 5. i 8. Direktive 2008/48 i, kao drugo, načine dokazivanja poštovanja tih obveza, valja utvrditi da ta direktiva ne sadrži nijednu odredbu u tom pogledu.

- 23 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, u nedostatku propisa Unije u ovom pogledu procesnopravna pravila namijenjena zaštiti pravâ koja pojedinci uživaju na temelju prava Unije uređena su nacionalnim pravnim poretom svake države članice, sukladno načelu njihove procesne autonomije, pod uvjetom da nisu nepovoljnija od onih koja uređuju slične nacionalne situacije (načelo ekvivalentnosti) te da u praksi ne onemogućuju ili pretjerano ne otežavaju ostvarivanje pravâ koja im dodjeljuje pravni poredak Unije (načelo djelotvornosti) (vidjeti osobito presudu Specht i dr., C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, t. 112. i navedenu sudsku praksu).
- 24 Kad je riječ o načelu ekvivalentnosti, valja utvrditi da Sud ne raspolaže nijednim dokazom koji bi doveo u sumnju usklađenost tog načela i propisa o kojima je riječ u glavnom postupku.
- 25 Vezano uz načelo djelotvornosti, valja napomenuti da svaki slučaj u kojem se postavi pitanje u smislu toga onemogućuje li ili otežava li pretjerano neka nacionalna procesnopravna odredba primjenu prava Unije, treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, tijekom postupka i njegove posebnosti pred različitim nacionalnim tijelima (presuda Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, t. 52. i navedena sudska praksa).
- 26 U predmetnom slučaju, vezano uz nacionalne propise u postupku u glavnoj stvari, valja podsjetiti da nije na Sudu da se izjasni o tumačenju odredbi nacionalnog prava nego je to isključivo zadaća suda koji je uputio zahtjev.
- 27 Trebalo bi međutim istaknuti da bi poštovanje tog načela bilo ugroženo kad bi teret dokazivanja neispunjenja obveza iz članka 5. i 8. Direktive 2008/48 bio na potrošaču. Naime, potrošač nema na raspolaganju sredstva kojima bi dokazao da mu vjerovnik nije pružio informacije iz članka 5. te direktive i da, kao drugo, nije provjerio njegovu kreditnu sposobnost.
- 28 S druge strane, djelotvornost izvršavanja prava iz Direktive 2008/48 osigurana je nacionalnim pravilom prema kojem je vjerovnik načelno dužan na sudu dokazati da su njegove predugovorne obveze valjano ispunjene. Cilj takvog pravila je osigurati, kao što je i navedeno u točki 21. ove presude, zaštitu potrošača bez neproporcionalne povrede prava vjerovnika na pravično suđenje. Naime, kao što je nezavisni odvjetnik naveo u točki 35. svojeg mišljenja, pažljivi vjerovnik mora biti svjestan nužnosti prikupljanja i čuvanja dokaza o ispunjenju svojih obveza pružanja informacija i objašnjenja.
- 29 Što se tiče standardne klauzule sadržane u ugovoru o kreditu koji je sklopila I. Bakkaus, klauzula te vrste ne ugrožava djelotvornost prava utvrđenih Direktivom 2008/48 ako, prema nacionalnom pravu, takva klauzula podrazumijeva samo to da korisnik kredita potvrđuje primitak obrasca sa „standardnim europskim informacijama o potrošačkim kreditima“.
- 30 U tom pogledu iz članka 22. stavka 3. Direktive 2008/48 proizlazi da takva klauzula ne može vjerovniku omogućiti zaobilaženje njegovih obveza. Stoga standardna klauzula o kojoj je riječ predstavlja indiciju koju vjerovnik mora potkrijepiti s jednim ili više odgovarajućih dokaza. Usto, potrošač uvijek mora biti u stanju iznijeti tvrdnju da nije primio taj obrazac ili da taj obrazac nije omogućio vjerovniku da ispuni svoje predugovorne obveze pružanja informacija.
- 31 Ako, s druge strane, takva standardna klauzula temeljem nacionalnog prava znači da potrošač potvrđuje potpuno i pravilno ispunjenje predugovornih obveza vjerovnika, ona bi slijedom toga rezultirala inverzijom tereta dokazivanja ispunjenja navedenih obveza, što bi ugrozilo djelotvornost prava priznatih Direktivom 2008/48. Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri ugrožava li dokazna vrijednost te standardne klauzule mogućnost da kako potrošači tako i sud dovedu u pitanje pravilno ispunjenje predugovorne obveze vjerovnika vezane uz informiranje i provjere.

- 32 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo i drugo pitanje valja odgovoriti da odredbe Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da su:
- s jedne strane tim odredbama protivni nacionalni propisi prema kojima je teret dokazivanja neispunjenja obveza iz članka 5. i 8. Direktive 2008/48 na potrošaču i,
 - s druge strane te odredbe suprotne tome da sud, na temelju standardne klauzule, mora smatrati da je potrošač potvrdio potpuno i pravilno ispunjenje predugovornih obveza vjerovnika, čime bi ta klauzula dovela do inverzije tereta dokazivanja ispunjenja navedenih obveza a time i ugrožavanja djelotvornosti prava priznatih Direktivom 2008/48.

Treće pitanje

- 33 Treće pitanje suda koji je uputio zahtjev jest treba li članak 8. Direktive 2008/48 tumačiti na način da mu je protivno to da se procjena kreditne sposobnosti potrošača vrši isključivo na osnovi informacija koje je potonji pružio bez stvarne provjere tih informacija u odnosu na druge dokaze.
- 34 Iz članka 8. stavka 1. Direktive 2008/48 proizlazi da je prije sklapanja ugovora o kreditu vjerovnik dužan procijeniti kreditnu sposobnost potrošača na osnovi dostatne količine informacija koje je, u slučaju potrebe, podnio potonji te prema potrebi pristupajući odgovarajućim bazama podataka.
- 35 U tom pogledu uvodna izjava 26. te direktive propisuje da bi vjerovnici trebali snositi odgovornost za provjeravanje kreditne sposobnosti potrošača u svakom pojedinačnom slučaju i da bi im trebalo dopustiti da se koriste informacijama koje im pružaju potrošači ne samo tijekom sastavljanja predmetnog ugovora o kreditu već i tijekom dugotrajnog komercijalnog odnosa. Stoga je ta obveza usmjerena na jačanje odgovornosti vjerovnika i izbjegavanje izdavanja kredita nesolventnim potrošačima.
- 36 Direktiva 2008/48 ne sadrži iscrpan popis informacija pomoću kojih vjerovnik mora ocijeniti kreditnu sposobnost potrošača niti određuje moraju li i na koji način te informacije biti provjerene. Upravo suprotno, tekst članka 8. stavka 1. Direktive 2008/48, u svjetlu uvodne izjave 26. navedene Direktive, vjerovniku dodjeljuje diskrecijski prostor u svrhu utvrđivanja jesu li ili ne informacije kojima raspolaže dostatne za utvrđivanje kreditne sposobnosti potrošača i treba li iste provjeriti u odnosu na druge dokaze.
- 37 Iz toga slijedi da vjerovnik mora, kao prvo, u svakom pojedinom slučaju i vodeći računa o posebnim okolnostima slučaja, ocijeniti jesu li navedene informacije odgovarajuće i dostatne za procjenu kreditne sposobnosti potrošača. U tom pogledu dostatnost navedenih informacija može varirati ovisno o okolnostima u kojima je ugovor o kreditu sklopljen, osobnoj situaciji potrošača ili iznosu predviđenom ugovorom. Ta procjena može se izvršiti korištenjem potvrda o financijskoj situaciji potrošača, ali nije isključeno da vjerovnik uzme u obzir eventualna prethodna saznanja o financijskom stanju podnositelja zahtjeva za kredit. Međutim, puke nepotkrijepljene izjave potrošača ne mogu se same po sebi smatrati dostatnima ako nisu popraćene dokaznom dokumentacijom.
- 38 Kao drugo, ne dovodeći u pitanje drugu rečenicu članka 8. stavka 1. Direktive 2008/48, prema kojoj države članice mogu u svom zakonodavstvu zadržati obvezu vjerovnika da izvrši uvid u relevantnu bazu podataka, Direktiva 2008/48 ne zahtijeva da vjerovnici sustavno provjeravaju vjerodostojnost informacija koje je pružio potrošač. Ovisno o konkretnim okolnostima svakog pojedinog slučaja, vjerovnik se može ili zadovoljiti informacijama koje mu je podnio potrošač ili odlučiti da je nužno pribaviti potvrdu tih informacija.

- 39 S obzirom na prethodna razmatranja, odgovor na treće pitanje jest da članak 8. stavak 1. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da on, s jedne strane, nije protivan tome da se procjena kreditne sposobnosti potrošača izvrši isključivo na temelju informacija koje je isti podnio, pod uvjetom da se radi o dostatnoj količini tih informacija i da su puke izjave potrošača popraćene dokaznom dokumentacijom, i da, s druge strane, ta odredba ne nalaže vjerovniku izvršavanje sustavnih provjera informacija koje je dostavio potrošač.

Četvrto pitanje

- 40 Četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev, a koje se sastoji od dva dijela, pita, kao prvo, treba li članak 5. stavak 6. Direktive 2008/48 tumačiti na način da se ne može smatrati da je vjerovnik pružio odgovarajuća objašnjenja potrošaču ako prethodno nije provjerio njegovu financijsku situaciju i potrebe. Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev pita treba li tu odredbu tumačiti na način da joj se protivi to da odgovarajuća objašnjenja pružena potrošaču proizlaze samo iz ugovornih informacija sadržanih u ugovoru o kreditu, ne zahtijevajući pritom sastavljanje posebnog dokumenta.
- 41 U pogledu prvog dijela tog pitanja, iz članka 5. stavka 6. i uvodne izjave 27. Direktive 2008/48 proizlazi da se, unatoč predugovornim informacijama koje moraju biti pružene sukladno članku 5. stavku 1. te direktive, može dogoditi da potrošač, prije sklapanja ugovora o kreditu, treba dodatnu pomoć prilikom utvrđivanja je li riječ o ugovoru o kreditu koji najbolje odgovara njegovim potrebama i financijskoj situaciji. Stoga mu vjerovnik mora pružiti odgovarajuća i personalizirana objašnjenja, zahvaljujući kojima će potonji moći utvrditi je li ponuđeni ugovor o kreditu prilagođen njegovim potrebama i financijskoj situaciji, prema potrebi pružajući objašnjenja vezana uz predugovorne informacije, bitne odrednice ponuđenih proizvoda i posebne učinke koje oni mogu imati na situaciju potrošača, uključujući posljedice neispunjavanja njegove obveze plaćanja.
- 42 Stoga je cilj obveze pružanja odgovarajućih objašnjenja omogućiti potrošaču informiranu odluku u odnosu na određenu vrstu ugovora o kreditu.
- 43 Nasuprot tome, kao što je već navedeno u točki 35. ove presude, cilj obveze procjenjivanja kreditne sposobnosti potrošača predviđene člankom 8. stavkom 1. Direktive 2008/48, jest ojačati odgovornost vjerovnika i izbjeći odobravanje kredita insolventnim potrošačima.
- 44 Cilj je članaka 5. i 8. iste direktive zaštititi sve potrošače u Uniji i osigurati visoku i jednaku razinu zaštite njihovih interesa.
- 45 Iako su obje ove obveze predugovorne naravi, s obzirom na to da se primjenjuju prije sklapanja ugovora o kreditu, ni iz teksta ni iz ciljeva članaka 5. i 8 Direktive 2008/48 ne proizlazi da se ocjena financijske situacije i potreba potrošača moraju izvršiti prije pružanja odgovarajućih objašnjenja. Načelno ne postoji veza između ovih dviju obveza koje proizlaze iz navedenih članaka te direktive. Vjerovnik može potrošaču pružiti objašnjenja temeljena isključivo na informacijama koje mu je potrošač dao kako bi potrošač mogao donijeti odluku o određenoj vrsti ugovora o kreditu a da vjerovnik nije dužan prethodno procijeniti kreditnu sposobnost potrošača. Vjerovnik međutim mora voditi računa o procjeni kreditne sposobnosti potrošača u mjeri u kojoj ta procjena iziskuje prilagodbu pruženih objašnjenja.
- 46 U pogledu drugog dijela četvrtog pitanja, treba napomenuti da iz članka 5. stavka 1. Direktive 2008/48 proizlazi da su obveze pružanja informacija iz članka 5. te direktive predugovornog karaktera. U skladu s time, one ne mogu biti ispunjene u fazi sklapanja ugovora o kreditu, već pravodobno, pružajući potrošaču objašnjenja iz članka 5. stavka 6. navedene direktive prije potpisivanja ugovora.

- 47 Što se tiče načina ispunjenja obveze vjerovnika da pruži objašnjenja, članak 5. stavak 6. Direktive 2008/48, suprotno stavku 1. istog članka, ne određuje oblik u kojem se odgovarajuća objašnjenja navedena u tom članku pružaju korisniku kredita. Stoga ni iz teksta stavka 6. ni iz njegova cilja ne proizlazi da ta objašnjenja moraju biti pružena u posebnom dokumentu i nije isključeno da ih vjerovnik potrošaču pruži usmenim putem, tijekom njihova razgovora.
- 48 Međutim, države članice mogu, na temelju članka 5. stavka 6. druge rečenice te direktive, detaljnije odrediti obvezu vjerovnika da pruži odgovarajuća objašnjenja. Stoga pitanje oblika u kojem se ona pružaju pripada nacionalnom pravu.
- 49 S obzirom na prethodna razmatranja, odgovor na četvrto postavljeno pitanje jest da članak 5. stavak 6. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se, iako nije protivan tome da vjerovnik potrošaču pruži odgovarajuća objašnjenja prije procjene njegove financijske situacije i potreba, može pokazati da procjena kreditne sposobnosti potrošača zahtijeva prilagodbu odgovarajućih objašnjenja koja su pružena i koja moraju biti pravodobno priopćena potrošaču prije potpisivanja ugovora o kreditu, ali ne zahtijevajući pritom sastavljanje posebnog dokumenta.

Troškovi

- 50 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

- 1. Odredbe Direktive 2008/48 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL L 133, str. 66., ispravci u SL 2009., L 207, str. 14.; SL 2010., L 199, str. 40.; i SL 2011., L 234, str. 46.) treba tumačiti na sljedeći način:**
 - s jedne strane tim je odredbama protivan nacionalni propis prema kojem je teret dokazivanja neispunjenja obveza predviđenih člancima 5. i 8. Direktive 2008/48 na potrošaču i,
 - s druge strane tim je odredbama protivno da sud mora zbog standardne klauzule utvrditi da je potrošač potvrdio potpuno i pravilno ispunjenje predugovornih obveza vjerovnika, čime bi ta klauzula rezultirala inverzijom tereta dokazivanja ispunjenja navedenih obveza koje bi mogle ugroziti djelotvornost prava priznatih Direktivom 2008/48.
- 2. Članak 8. stavak 1. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se on, s jedne strane, ne protivi tome da se procjena kreditne sposobnosti potrošača vrši isključivo na temelju informacija koje je potonji podnio, pod uvjetom da postoji dostatna količina tih informacija i da puke izjave potrošača budu popraćene dokaznom dokumentacijom te da, s druge strane, vjerovniku ne nalaže sustavno provjeravanje informacija koje je pružio potrošač.**
- 3. Članak 5. stavak 6. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se, iako se ne protivi tome da vjerovnik potrošaču pruži odgovarajuća objašnjenja prije procjene njegove financijske situacije i potreba, može pokazati da procjena potrošačeve kreditne sposobnosti zahtijeva da odgovarajuća objašnjenja koja su pružena budu prilagođena i da budu pravodobno priopćena potrošaču prije potpisivanja ugovora o kreditu, ali ne zahtijevajući pritom sastavljanje posebnog dokumenta.**

Potpisi